

Kazimierz Łatak

Rodzina Barbary Samulowskiej wizjonerki gietrzwałdzkiej : studium genealogiczne w świetle parafialnych ksiąg metrykalnych

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 3, 433-441

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kazimierz Łatak

Rodzina Barbary Samulowskiej wizjonerki gietrzwałdzkiej. Studium genealogiczne w świetle parafialnych ksiąg metrykalnych

Wstęp

W 1877 r. mała warmińska wioska Gietrzwałd stała się miejscem głośnych objawień maryjnych. Niezwykłe wydarzenia zaczęły się wieczorem 27 czerwca, a zakończyły wieczorem 16 września. Trzynastolena Justyna Szafrzyńska i dwunastoletnia Barbara Samulowska na rosnącym przed kościołem drzewie klonu widziały „Panią, która nazwała się Najświętszą Maryją Panną Niepokalanie Poczętą”. Pani objawiła się wizjonerkom sto sześćdziesiąt razy. Rozmawiała z nimi po polsku, odpowiadając na liczne pytania oraz prosząc o odmawianie różańca, powstrzymanie się od grzechów, życie w trzeźwości, czynienie pokuty i zbudowanie kaplicy¹. Wydarzenia odbyły się szerokim echem w całej ówczesnej Europie. Do Gietrzwałdu napływali masowo pielgrzymi, miejscowość nawiedziło około 300 tys. osób, w tym prawie dwustu księży². W związku z objawieniami poeta warmiński Andrzej Samulowski napisał obszerny wiersz, który szybko stał się pieśnią kościelną śpiewaną po dziś dzień w wielu kościołach:

„Już to po zachodzie słońca,
Cudna Gwiazda Jaśniejąca,
Wzeszła na warmińskiej ziemi,
Przyświecać promieniami swymi.
Ta wiadomość prawie cudem,
Rozeszła się między ludem,
Wszędzie słyhać taką mowę:
Na Warmiji cuda nowe.

1 F. Hippler, *Die Erscheinungen in Ditrichswalde für das katholische Volk nach amtlichen Berichten dargestellt*, Braunschweig 1877; W. Szota, *Nowenna do Matki Bożej Gietrzwałdzkiej*, Kraków 1949; S. Ryłko, *Dzieje parafii Gietrzwałd na Warmii po rok 1877*, Kraków 1992; idem, *Łaskami słynący obraz Matki Bożej Gietrzwałdzkiej*, Kraków 1992; S. Świś, *Bądź pochwalona Pani Gietrzwałdzka*, Kraków 1992; B. Tomczyk, S. Ryłko, *Siostra miłosierdzia Barbara Samulowska wizjonerka z Gietrzwałdu i inne osoby obdarzone łaską objawień*, Kraków 1999; W. Nowak, J. Wojtkowski, *Gietrzwałd*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 5, Lublin 1989, ss. 1069–1071; C. Ryszka, *Łaska objawień. Barbara Samulowska z Gietrzwałdu*, Olsztyn 2005; *Barbara Samulowska z gietrzwałdzkich objawień*, oprac. K. Brzozowski, Olsztyn 2005; S. Achremczyk, *Historia Warmii i Mazur*, Olsztyn 1997, ss. 218–219; K. Brzozowski, S. Budzyński, J. Korcz, *Sanktuarium Maryjne w Gietrzwałdzie*, Warszawa 2002, ss. 11–12; A. Kopiczko, *Objawienia gietrzwałdzkie w świetle zbiorów Archiwum Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie*, w: *Maryjne orędzie z Gietrzwałdu, Częstochowa–Gietrzwałd 2003*, ss. 29–37; J. Oblak, *Objawienia Matki Bożej w Gietrzwałdzie, ich treść i autentyczność w opinii współczesnych (w stulecie objawień 1877–1977)*, *Studia Warmińskie* 1977, t. 14, ss. 7–73; M. Zientara-Malewska, *Gietrzwałd – dzieje polskości*, Warszawa 1976.

2 W. Nowak, J. Wojtkowski, op. cit., ss. 1070–1071; C. Ryszka, op. cit., passim. Na cmentarzu gietrzwałdzkim zachowało się kilka mogił pielgrzymich jeszcze sprzed I wojny światowej. Na jednej z nich, pątniczki z Poznańskiego, napisano, że do Gietrzwałdu pielgrzymowała aż trzydzieści razy. Zmarła tu w czasie uroczystości odpustowych 9 IX 1915 r.

Gietrzwałd, szczęśliwa to wioska,
 Bo ta Gwiazda – Matka Boska,
 Objawiła się na klonie,
 Swoim wiernym ku obronie.
 Obrała ta Panna Święta,
 Dwie proste, skromne dziewczęta,
 Aby z nimi rozmawiała,
 Różaniec mówić kazała”³.

Objawienia w Gietrzwałdzie przyczyniły się do ogólnego ożywienia religijnego na Warmii i Mazurach, a także do odrodzenia świadomości narodowej wśród Polaków w Prusach i pod innymi zaborami⁴. Stąd władze pruskie odniosły się do wydarzeń nieprzychylnie, uznając je za manifestację polityczną oraz polską demonstrację narodową⁵. Stosowane różnego rodzaju restrykcje i kary nie zdołały jednakże powstrzymać rozwoju sytuacji. Do Gietrzwałdu wciąż napływali nowi pielgrzymi nie tylko z Warmii i Mazur, ale z całej przedrozbiorowej Polski oraz krajów ościennych⁶. Biskup warmiński Filip Kremenz zachował się z właściwą Kościołowi w takich okolicznościach ostrożnością, nie przecząc prawdziwości wydarzeń ani nie zachęcając otwarcie do ich propagowania. W trakcie objawień był w Gietrzwałdzie, ale nie pokazał się publicznie. Wydarzenie obserwował jedynie z okna plebanii, rozmawiał też krótko z wizjonerkami. Proboszcz gietrzwałdzki Augustyn Weichsel⁷ był przeświadczony o ich autentyczności. Znał dobrze wizjonerki oraz ich rodziny. Wiedział, że nie były w stanie wymyślić i wyreżyserować same tego, co się działo. Relacjonując poszczególne objawienia, odpowiadając wielokrotnie na te same szczegółowe i trudne pytania, używały terminów i sformułowań, które absolutnie wykraczały poza ich zwyczajną wiedzę oraz ogólną kulturę środowiska, w którym wyrosły. Podobną opinię wyraziła ustanowiona przez biskupa komisja do zbadania sprawy z ks. prałatem dr. Franciszkiem Hipplerem na czele, ówczesnym rektorem Seminarium Duchownego Diecezji Warmińskiej, a jednocześnie cenionym wśród naukowców historykiem i członkiem Polskiej Akademii Umiejętności⁸.

Objawienia ustały w połowie września 1877 r., ale nie ustała pamięć o nich. Gietrzwałd, zwłaszcza w dniach wrześniowego głównego odpustu parafialnego, gromadził wciąż tłumy wiernych z Warmii, Mazur i innych stron. W 1932 r. synod diecezji warmińskiej zaliczył kościół gietrzwałdzki do głównych sanktuariów diecezjalnych. W 1945 r., po zakończeniu II wojny światowej i przyłączeniu Warmii i Mazur do Polski, pracę duszpasterską przy sanktuarium w Gietrzwałdzie podjął zakon kanoników regularnych laterańskich. W 1967 r. obraz Matki Boskiej Gietrzwałdzkiej, czczony jako cudowny, został ukoronowany koronami papieskimi, a w 1970 r. papież Paweł

3 A. Samulowski, *Z północnego Polski krańca...*, wydał i wstępem opatrzył J. Jasiński, Olsztyn 1975, s. 44; zob. też: S. Swiś, op. cit.

4 A. Ormatek, *Recepcja informacji o objawieniach gietrzwałdzkich przez Stolicę Apostolską*, w: *Maryjne orędzie z Gietrzwałdu*, ss. 39–45.

5 W. Nowak, J. Wojtkowski, op. cit., s. 1071; J. Oblak, *Gietrzwałd*, Olsztyn 1979.

6 W. Nowak, J. Wojtkowski, op. cit., s. 1071; C. Ryszka, op. cit., passim.

7 Ks. Augustyn Weichsel, syn Ignacego i Anny z d. Bludau ur. 3 IX 1830 r. w Pieniężnie (Mehlsack), wyświęcony na kapłana 8 VI 1856 r., wikariusz w Klebarku, Lamkowie i Barczewku, proboszcz i budowniczy kościoła w Klonie (1865–1869), proboszcz w Gietrzwałdzie od 25 VIII 1869 r. Zmarł w Gietrzwałdzie 3 II 1909 r. o godz. 10.30. Pogrzeb odbył się w Gietrzwałdzie 8 II 1909 r. Pochowany na cmentarzu przykościelnym obok grobu swojej matki i siostry. Zob. Archiwum Parafii Gietrzwałd (dalej: APG), Księga zgonów 1891–1947, [b. sygn.], ss. 194–195; J. Chłosta, *Weichsel Augustyn*, w: *Słownik Warmii*, Olsztyn 2002, ss. 404–405; Z. Jakubowski, *Ksiądz Augustyn Weichsel – proboszcz gietrzwałdzki w czasie objawień 1877 r.* Studia Warmińskie 1977, t. 14, ss. 147–152.

8 F. Hippler, op. cit.

VI podniósł kościół gietrzwałdzki do godności Bazyliki Mniejszej. W 1977 r. biskup warmiński Józef Drzazga, po dokładnej analizie historyczno-teologicznej wydarzeń gietrzwałdzkich sprzed stu lat uznał ich nadprzyrodzony charakter i odrębnym dekretem ogłosił, że były one prawdziwymi objawieniami Matki Boskiej. Dzisiaj sanktuarium gietrzwałdzkie przyjmuje około 800 tys. pielgrzymów rocznie⁹.

Zainteresowanie pielgrzymów przybywających dzisiaj do Gietrzwałdu koncentruje się naturalnie wokół historii objawień, łaskami słynącego obrazu Matki Boskiej, źródła, cudownych uzdrowień oraz zachowanych relikwii drzewa klonowego, które było tłem wydarzeń, ale także wokół dziewcząt, które doznały objawień. Z dostępnych publikacji oraz tradycji, którą przekazywano w Gietrzwałdzie z pokolenia na pokolenie, wiemy, że ich życie po objawieniach nie było łatwe. Aby uchronić je przed dalszymi przesłuchaniami, męczącymi badaniami, szykanami i represjami proboszcz Augustyn Weichsel, za wiedzą rodziców i bp. Filipa Krementza, oddał je pod opiekę siostr szarytek, najpierw w Lidzbarku Warmińskim, a następnie w Chełmnie. Z Gietrzwałdu do Lidzbarka Warmińskiego wyjechały późną jesienią 1877 r. Sądzone dotąd, że już nigdy potem nie zobaczyły rodzinnych stron ani miejsca wydarzeń, które uczyniły je powszechnie znanymi¹⁰. Dokładniejsza analiza ksiąg przechowywanych w archiwum parafialnym wykazała jednak, że obie wizjonerki gościły w Gietrzwałdzie w 1880 r., gdzie 9 czerwca otrzymały sakrament bierzmowania z rąk wizytującego parafię bp. Filipa Krementza¹¹. Zarówno Justyna, jak i Barbara przyjęły wówczas imię Maria. Obie, po osiągnięciu wieku dojrzałego, wstąpiły do Zgromadzenia Sióstr Szarytek. Formację zakonną odbyły w Paryżu, w domu generalnym zgromadzenia. Śluby zakonne złożyły 2 lutego 1889 r. Barbara Samulowska zmarła w opinii świętości 6 grudnia 1950 r. w Gwatemali jako siostra Stanisława. Obecnie toczy się proces jej beatyfikacji. Justyna Szafrzyńska nie wytrzymała do końca w zgromadzeniu. Dotąd nie udało się jednak ustalić, dlaczego wystąpiła z zakonu oraz gdzie i kiedy zmarła. Istnieją tylko poszlaki, że po odejściu ze Zgromadzenia Szarytek założyła rodzinę i zmarła przed 1939 r. w Westfalii, gdzie w ostatnich latach XIX w. osiedliło się kilku Szafrzyńskich z Gietrzwałdu. Jednak nie o kolejach życia wizjonerek będzie ten artykuł, bo te są wystarczająco znane z wielu publikacji, jak chociażby: *Siostra miłosierdzia Barbara Samulowska, wizjonerka z Gietrzwałdu, i inne osoby obdarzone łaską objawień*, autorstwa ks. Stefana Ryłki CRL i ks. Bronisława Tomczyka CM; *Łaska objawień. Barbara Samulowska z Gietrzwałdu*, autorstwa Czesława Ryszki czy w końcu *Barbara Samulowska z gietrzwałdzkich objawień*, autorstwa ks. Kazimierza Brzozowskiego CRL. W niniejszym artykule zajmiemy się środowiskiem rodzinnym jednej z nich, Barbary Samulowskiej, w świetle danych uzyskanych z ksiąg metrykalnych przechowywanych w kancelarii parafii gietrzwałdzkiej. Jej biografowie dotąd nie zajmowali się szerzej tą kwestią. Tymczasem, jak wspomniano wcześniej, pielgrzymi i historycy zajmujący się wydarzeniami gietrzwałdzkimi, ich znaczeniem dla dziejów kościelnych i cywilnych Warmii oraz Mazur w czasach pruskich i obecnie pytają dość często, czy potomkowie rodzin wizjonerek żyją jeszcze i czy mają świadomość ich historycznej roli. Te pytania, na które odpowiadano najczęściej bardzo ogólnie, skłoniły mnie do przeprowadzenia kwereudy genealogicznej, której niniejszy rezultat

9 W. Nowak, J. Wojtkowski, op. cit., s. 1071; *Barbara Samulowska z gietrzwałdzkich objawień*, oprac. K. Brzozowski, Olsztyn 2005; S. Ryłko, *Łaskami słynący obraz Matki Bożej w Gietrzwałdzie*, Kraków 1995.

10 *Barbara Samulowska. Z gietrzwałdzkich objawień*, s. 15.

11 APG, Księga bierzmowanych, [rkps b. sygn.], wpis pod 9 VI 1880 r. Justyna Szafrzyńska została wpisana pod nr. 24, natomiast Barbara Samulowska pod nr. 34. Biskup Krementz wpisał swoją wizytację w metrykalnej księdze chrztów 10 VI 1880 r.: „Vidi in visitatione 10 Junii 1880. Philippus Ep[iscopu]s Varmien[is]. Zob. APG, Księga chrztów 1877–1905, rkps, s. 50.

niech będzie małym przyczynkiem do dziejów samych objawień i sanktuarium gietrzwałdzkiego, a także do dziejów Warmii i jej kultury religijnej.

Rodzice wizjonerki

Barbara, w zakonie szarytek siostra Stanisława, pochodziła z Woryt, niewielkiej wioski położonej w odległości około 2 km na zachód od Gietrzwałdu. Tu się urodziła 21 stycznia 1865 r. jako najmłodsza z rodzeństwa, tu spędziła dzieciństwo, w tutejszej szkole powszechnej rozpoczęła naukę. Jej rodzicami byli rolnicy Józef Samulowski i Karolina z domu Barczewska¹². Matka wizjonerki należała do rodziny od dawna osiadłej w Worytach i mającej swoje odgałęzienia w wielu okolicznych miejscowościach. Ojciec przybył z zewnątrz, ale nie udało się dotąd ustalić, skąd. Zachowane od 1877 r. metryki kościelne nie wskazują, aby w pierwszej połowie XIX w. była w Worytach jeszcze druga rodzina o tym nazwisku. W pierwszej połowie XIX w. Samulowscy, z których wywodził się m.in. poeta Andrzej, zamieszkiwali w Gietrzwałdzie. Ale między nimi a Samulowskimi z Woryt nie było chyba poczucia koneksji rodzinnych, a jeśli nawet takowe były, to rodziny te nie utrzymywały ze sobą bliższych kontaktów. Potwierdzają to w jakiejś mierze dane uzyskane z ksiąg metrykalnych. Z poczynionego zestawienia wynika bowiem, że obie rodziny nie miały np. zwyczaju zapraszać się w charakterze chrzestnych swoich dzieci ani świadków zawieranych małżeństw.

Matka wizjonerki, Karolina Samulowska z domu Barczewska, zmarła w Worytach 5 lipca 1896 r. o godz. 4.00 po południu. Ostatnie sakramenty przyjęła z rąk proboszcza Augustyna Weichsela. Pogrzeb odbył się 8 lipca, ceremoniom żałobnym przewodniczył ks. Wacław Osiński, wikariusz. W akcie zgonu proboszcz Weichsel odnotował, że zmarła przeżyła pięćdziesiąt dziewięć lat¹³. Oznacza to, że urodziła się w 1837 r. W latach 1877–1895 wystąpiła kilkakrotnie jako matka chrzestna dzieci z Woryt¹⁴.

Ojciec wizjonerki, Józef Samulowski, zmarł w Worytach 12 marca 1898 r. o godz. 6.00 rano. Ostatnich sakramentów udzielił mu wikariusz ks. Wacław Osiński. Ten sam duchowny przewodniczył ceremoniom pogrzebu, który odbył się 15 marca¹⁵. Zmarłego pochowano obok żony na nowym cmentarzu parafialnym w Gietrzwałdzie. W akcie zgonu proboszcz Augustyn Weichsel zapisał, że zmarły przeżył osiemdziesiąt lat. Oznacza to, że urodził się w 1818 r.

Różnica wieku między rodzicami wizjonerki była zatem znaczna, wynosiła dziewiętnaście – dwadzieścia lat. Małżeństwo, jak sugeruje data urodzenia najstarszego syna, zawarli nie później niż w 1857 r. Matka miała wówczas dwadzieścia lat, zaś ojciec trzydzieści dziewięć – czterdzieści lat. Utrzymywali się z prowadzenia gospodarstwa rolnego. Po wyjeździe z domu w 1880 r. do Chełmna Barbara nie zobaczyła już rodziców. Kiedy umierali w Worytach ona była już w Gwatemali, w klasztorze w Antiqua.

Rodzeństwo wizjonerki

Tradycja przekazywana z pokolenia na pokolenie w Gietrzwałdzie i w Worytach oraz dokumentacja dotycząca przebiegu objawień wspominają o dwóch braciach wizjonerki, obaj byli od

12 B. Tomczyk, *Siostra miłosierdzia Barbara Samulowska (†1950), wizjonerka z Gietrzwałdu*. Studia Warmińskie, 1977, t. 14, ss. 137–145; B. Tomczyk, S. Ryłko, *Siostra miłosierdzia Barbara Samulowska wizjonerka z Gietrzwałdu i inne osoby obdarzone łaską objawień*, ss. 25–26; C. Ryszka, op. cit., ss. 33–34; *Barbara Samulowska z gietrzwałdzkich objawień*, ss. 7–8; J. Chłosta, *Barbara Samulowska – wizjonerka z Gietrzwałdu*, w: *Maryjne orędzie z Gietrzwałdu*, ss. 47–56; idem, *Samulowska Barbara*, w: *Słownik Warmii*, ss. 304–305.

13 Np. APG, Księga zgonów 1891–1947, [b. sygn.], ss. 58–59.

14 25 IX 1890 r. – chrzestna Janiny Samulowskiej.

15 APG, Księga zgonów 1891–1947, [b. sygn.], ss. 75–76.

niej starsi. Metryki chrztów zachowały się w parafii dopiero od 1877 r. Stąd trudno powiedzieć, czy małżonkowie Samulowscy mieli tylko troje dzieci, czy też jedynie troje pozostało przy życiu.

Najstarszym z dzieci był Józef, który urodził się w 1858 r. w Worytach. Tu spędził całe swoje życie i tu zmarł. 11 września 1874 r. w kościele w Gietrzwałdzie przyjął sakrament bierzmowania i towarzyszące temu imię Franciszek¹⁶. Rodzinną wieś opuszczał bardzo rzadko, a najdłuższą jego podróżą był wyjazd do Chełmna na spotkanie z siostrą przybyłą na krótki urlop z Gwatemali. W chwili objawień miał siedemnaście lat. W 1887 r., w wieku prawie trzydziestu lat, ożenił się z Józefiną Pieczkowską, panną, urodzoną w 1863 r. Z małżeństwa tego przyszło na świat dziewięcioro dzieci – najstarsze w grudniu 1888 r., najmłodsze w styczniu 1904 r. Józef zmarł 5 lutego 1938 r. w Worytach, jego pogrzeb odbył się 10 lutego w Gietrzwałdzie. W akcie zgonu odnotowano, że przeżył osiemdziesiąt lat¹⁷. Jego żona Józefina zmarła rok później, tj. 7 lutego 1939 r. Pogrzebano ją 14 lutego obok męża na cmentarzu w Gietrzwałdzie. W akcie zgonu odnotowano, że przeżyła siedemdziesiąt sześć lat¹⁸.

Drugim bratem wizjonerki był Jan Samulowski, urodzony w 1860 r. w Worytach. Dnia 11 września 1874 r. w kościele gietrzwałdzkim przyjął sakrament bierzmowania i towarzyszące temu imię Józef¹⁹. W 1898 r. ożenił się z Brygidą Hermann. Z małżeństwa tego urodziło się czworo dzieci – najstarsze w styczniu 1899 r., najmłodsze w lutym 1904 r. Pod koniec życia małżonkowie przenieśli się z Woryt do Gietrzwałdu (1937), do swojej córki Bronisławy Brygidy zamężnej z Józefem Hinzmannem²⁰. Jan zmarł 2 marca 1939 r. w Gietrzwałdzie, pogrzeb odbył się 6 marca. W akcie zgonu zapisano, że przeżył siedemdziesiąt dziewięć lat²¹. Jego żona Brygida zmarła 19 grudnia 1942 r., pogrzeb odbył się 22 grudnia. W akcie zgonu zapisano, że przeżyła osiemdziesiąt dwa lata²².

Zachowane księgi metrykalne sugerują, że bracia wizjonerki, utrzymujący się z prowadzenia własnych niewielkich gospodarstw, byli szanowani w swoim środowisku, tzn. w Worytach. Zarówno oni, jak i ich żony byli stosunkowo często zapraszani jako chrzestni. Józef w charakterze ojca chrzestnego wystąpił przynajmniej dziesięć razy²³, natomiast Jan co najmniej siedem razy²⁴. Józefina Samulowska, żona Józefa, wystąpiła w charakterze chrzestnej cztery razy²⁵, natomiast Brygida Samulowska, żona Jana, trzy razy²⁶.

Potomkowie wizjonerki po bracie Józefie

Ożeniony z Józefiną Pieczkowską z Gietrzwałdu Józef Samulowski miał dziewięcioro dzieci. Najstarszą z nich była Barbara urodzona 17 grudnia 1888 r. Chrztu udzielił jej proboszcz Augustyn Weich-

16 APG, Księga bierzmowanych, wpis pod 11 IX 1874 r., nr 202.

17 Ibidem, s. 460.

18 Ibidem, ss. 472–473.

19 APG, Księga bierzmowanych, wpis pod 11 IX 1874 r., nr 256.

20 Informacja ustna uzyskana w sierpniu 2005 r. od wnuka Jana Augustyna Hinzmana zamieszkałego w Niemczech.

21 APG, Księga zgonów 1891–1947, ss. 474–475.

22 Ibidem, ss. 506–507.

23 Np. 30 VIII 1882 r. – chrzestny Augustyny Błażejowskiej; 31 X 1886 r. – chrzestny Józefa Milk; 29 VIII 1887 r. – chrzestny Katarzyny Błażejowskiej; 8 III 1893 r. – chrzestny Angeli Milk; 31 I 1899 r. – chrzestny Marii Stanisławy Samulowskiej; 11 IX 1921 r. – chrzestny Marii Quass.

24 Np. 15 VI 1884 r. – chrzestny Antoniego Palmowskiego; 17 VI 1888 r. – chrzestny Józefa Wojciechowskiego; 17 XII 1888 r. – chrzestny Barbary Samulowskiej; 6 V 1896 r. – chrzestny Agaty Augustynowskiej; 18 X 1896 r. – chrzestny Władysława N.; 19 IV 1903 r. – chrzestny Anny Bronisławy Weinert; 18 I 1904 r. – chrzestny Jana Samulowskiego; 5 X 1938 r. – chrzestny Anny Hinzmann.

25 Np. 18 VIII 1889 r. – chrzestna Barbary Wojdy; 25 IX 1890 r. – chrzestna Janiny Samulowskiej.

26 Np. 5 IV 1898 r. – chrzestna Józefa Samulowskiego.

sel. W metryce zaznaczył, że jest bratanicą wizjonerki Barbary Samulowskiej²⁷. Kiedy bratanica przyszła na świat w Worytach wizjonerka kończyła nowicjat w klasztorze szarytek w Paryżu i przygotowywała się do ślubów zakonnych, które złożyła 2 lutego 1889 r. Drugim dzieckiem Józefa była Janina urodzona 25 września 1890 r.²⁸, a następnie: Brygida Agata urodzona 5 stycznia 1892 r.²⁹, Maria Józefa urodzona 14 kwietnia 1894 r.³⁰, Augusta Agnieszka urodzona 21 stycznia 1896 r.³¹, Józef urodzony 5 kwietnia 1898 r.³², Alojzy urodzony 7 maja 1899 r.³³, Antoni Franciszek urodzony 19 września 1901 r.³⁴ i Jan Józef urodzony 18 stycznia 1904 r.³⁵ Kiedy zatem w domu rodziło się najmłodsze dziecko, najstarsze miało szesnaście lat. Z dziewięciorga rodzeństwa wiek wczesnego dzieciństwa przeżyło siedmioro: Barbara, Augusta, Janina, Brygida Agata, Maria Józefa, Antoni i Alojzy. Józef zmarł kilkanaście dni po urodzeniu³⁶, Jan Józef przeżył dwa lata³⁷, natomiast Antoni zmarł 16 października 1918 r., mając niecałe siedemnaście lat³⁸. Małżeństwo zawarli: Barbara, Janina, Brygida, Maria Józefa i Alojzy.

Barbara wyszła za mąż 12 stycznia 1920 r. za młodszego od siebie o pięć lat Franciszka Wojciechowskiego z Woryt³⁹. Z małżeństwa tego przyszło na świat dwoje dzieci: Maria Matylda urodzona 15 marca 1921 r.⁴⁰ i Antoni Franciszek urodzony 14 grudnia 1922 r.⁴¹ Barbara zmarła 18 października 1959 r. w domu rodzinnym w Worytach⁴², jej mąż Franciszek trzy lata wcześniej, tj. 1 stycznia 1956 r.⁴³ Pochowano ich na cmentarzu parafialnym w Gietrzwałdzie. Syn Antoni Franciszek zginął w czasie II wojny światowej. Córka Maria Matylda nie wyszła za mąż. Całe życie spędziła w Worytach. Zmarła 2 lutego 1988 r. w szpitalu w Olsztynie⁴⁴. Jej pogrzeb odbył się w Gietrzwałdzie.

Janina zawarła związek małżeński 15 listopada 1920 r. z Augustem Kołodziejskim z Wilamowa⁴⁵. Początkowo mieszkali w Worytach. Tu urodziło się troje ich dzieci: Hildegarda Maria – 21 marca 1922 r.⁴⁶, Edyta Irena – 10 października 1925 r.⁴⁷ i Edgar Jan – 24 maja 1928 r.⁴⁸ Hildegarda zmarła 16 października 1923 r. i została pogrzebana na cmentarzu w Gietrzwałdzie⁴⁹. Po 1931 r. rodzina wyprowadziła się z Woryt poza teren parafii. Dalszych jej losów nie udało się ustalić.

27 APG, Księga chrztów 1877–1905, [b. sygn.], ss. 198–199.

28 Ibidem, ss. 228–229.

29 Ibidem, ss. 250–251.

30 Ibidem, ss. 286–287.

31 Ibidem, ss. 312–313.

32 Ibidem, ss. 350–351.

33 Ibidem, ss. 368–369.

34 Ibidem, ss. 406–407.

35 Ibidem, ss. 438–439.

36 Zm. 25 IV 1898 r., zob. APG, Księga zgonów 1891–1947, ss. 76–77.

37 Zm. 18 III 1906 r., zob. ibidem, ss. 164–165.

38 Ibidem, ss. 292–293.

39 Wpis na marginesie aktu chrztu Barbary, zob. APG, Księga chrztów 1877–1905, s. 199; APG, Verlobnisregister für die Pfarrei Ditrichswalde, [rkps, b. sygn.], Franciszek Wojciechowski, syn Józefa i Matyldy z d. Leonard, ur. 8 VI 1893 r. w Worytach.

40 APG, Księga chrztów 1906–1947, ss. 254–255.

41 Ibidem, ss. 286–287.

42 Pogrzeb odbył się 22 X, zob. APG, Księga zmarłych 1959–1989, n. 17/1959.

43 APG, Księga zmarłych 1947–1959, n. 1/1956.

44 APG, Księga zmarłych 1959–1989, n. 2/1988.

45 Wpis na marginesie metryki chrztu Janiny, zob. APG, Księga chrztów 1877–1905, s. 229; APG, Verlobnisregister für die Pfarrei Ditrichswalde, [rkps, b. sygn.], August Kołodziejski, syn Emila i Barbary Augustynowskiej, ur. 30 V 1889 r.

46 APG, Księga chrztów 1906–1947, ss. 274–275.

47 Ibidem, ss. 334–335.

48 Ibidem, ss. 378–379.

49 APG, Księga zmarłych 1891–1947, ss. 340–341.

Brygida Agata wyszła za mąż 15 marca 1917 r. za Józefa Kwassa z Pęglit⁵⁰. Mieli przynajmniej troje dzieci: Erharda urodzonego 9 września 1919 r.⁵¹, Brygidę Agatę Marię urodzoną 31 sierpnia 1920 r.⁵² i Marię Notburge urodzoną 11 września 1921 r.⁵³ Erhard zmarł 27 września 1919 r. i został pogrzebany na cmentarzu w Gietrzwałdzie⁵⁴. Po 1921 r. rodzina wyprowadziła się z terenu parafii. Dalszych jej losów nie udało się ustalić.

Maria Józefa wyszła za mąż 27 kwietnia 1914 r. za starszego od siebie o rok Wiktora Wagnera z Woryt⁵⁵. Przez dłuższy czas mieszkali w Berlinie⁵⁶. Tam też urodził im się jedyny syn, który pozostał w Niemczech. Maria wielokrotnie była matką chrzestną swoich bratanic i bratanków. Zmarła 28 kwietnia 1968 r. w Worytach⁵⁷. Jej mąż Wiktor zmarł siedem lat wcześniej, tj. 12 czerwca 1961 r. również w Worytach⁵⁸. Oboje zostali pogrzebani na cmentarzu parafialnym w Gietrzwałdzie.

Alojzy ożenił się 24 października 1927 r. z młodszą od siebie o pięć lat Agatą Lorą z Woryt⁵⁹, która już dwa lata wcześniej, tj. 29 września 1925 r. urodziła mu syna Leona⁶⁰. Agata zmarła 24 września 1937 r.⁶¹, natomiast Alojzy 15 maja 1984 r., nie żeniąc się powtórnie⁶². Oboje zostali pogrzebani na cmentarzu parafialnym w Gietrzwałdzie. Po zawarciu małżeństwa Agata urodziła jeszcze troje dzieci: Agatę urodzoną 28 lipca 1928 r.⁶³, Marię Teresę urodzoną 16 sierpnia 1929 r.⁶⁴ i Alojzego Józefa urodzonego 9 lutego 1931 r.⁶⁵ Maria Teresa zmarła jeszcze w tym samym roku, zaś Leon 6 lutego 1942 r. Agata wyszła za mąż 28 kwietnia 1951 r. za młodszego od siebie o rok Jerzego Hinzmanna z Gietrzwałdu⁶⁶. Z małżeństwa tego urodziły się 9 czerwca 1951 r. bliźniaki: syn Jerzy Józef⁶⁷ i córka Regina Agata⁶⁸. W 1978 r. rodzina emigrowała na stałe do Niemiec, osiedlając się w rejonie Osnabrück. Tam dzieci zawarły małżeństwa: Regina Agata 6 lipca 1980 r. z Reinhardem Hinzmannelm⁶⁹, Jerzy Józef 19 września 1980 r. z Marią Watrant Hinzmannelm⁷⁰. Najmłodszy syn Alojzy Józef ożenił się 26 kwietnia 1960 r. ze starszą od siebie o dwa lata Marią Gross⁷¹. Z mał-

50 Wpis na marginesie metryki chrztu Brygidy Agaty, zob. APG, Księga chrztów 1877–1905, s. 369. Józef Kwass (Quass), syn Franciszka i Katarzyny z d. Naworzyn, ur. 28 I 1889 r. w Pęglitach.

51 APG, Księga chrztów 1906–1947, ss. 226–227.

52 Ibidem, ss. 246–247.

53 Ibidem, ss. 262–263.

54 APG, Księga zmarłych 1891–1947, ss. 304–305.

55 Wpis na marginesie metryki chrztu Marii Józefy, zob. APG, Księga chrztów 1877–1905, s. 278; APG, Verlobnisregister für die Pfarrei Ditrichswalde, [rkps, b. sygn.], Wiktor Wagner, syn Konrada i Albertyny Spiża, ur. 21 VIII 1892 r. w Worytach.

56 W 1928 r. byli jeszcze w Berlinie.

57 APG, Księga zmarłych 1959–1989, n. 6/1968.

58 Ibidem, n. 13/1961.

59 Wpis na marginesie metryki chrztu Alojzego, zob. APG, Księga chrztów 1877–1905, s. 369; APG, Verlobnisregister für die Pfarrei Ditrichswalde, [rkps, b. sygn.], Agata Lorra, c. Józefa i Józefiny z d. Karczewska, ur. 7 IV 1904 r. w Giedajtach.

60 APG, Księga chrztów 1906–1947, ss. 334–335.

61 APG, Księga zmarłych 1891–1947.

62 APG, Księga zmarłych 1959–1989, n. 10/1984.

63 APG, Księga chrztów 1906–1947, ss. 380–381.

64 Ibidem, ss. 396–397.

65 Ibidem, ss. 418–419.

66 Ibidem, s. 381.

67 APG, Księga chrztów 1948–1955, s. 74, n. 32/1951.

68 Ibidem, n. 33/1951.

69 Wpis na marginesie aktu chrztu.

70 Wpis na marginesie aktu chrztu.

71 APG, Księga chrztów 1906–1947, s. 419.

żeństwa tego przyszło na świat dwoje dzieci: Jan Franciszek urodzony 29 stycznia 1961 r. w Worytach⁷² i Bernard urodzony 10 lipca 1966 r. w Olsztynie⁷³. W 1978 r. rodzina wyemigrowała na stałe do Niemiec, osiedlając się w okolicach Düsseldorfu. Tam dzieci zawarły związki małżeńskie: Jan Franciszek 31 lipca 1982 r. z Bertą Gertrudą Schurmann⁷⁴, natomiast Bernard 2 października 1993 r. z Mariolą Teresą Kussek⁷⁵.

Potomkowie wizjonerki po bracie Janie

Drugi brat Barbary Samulowskiej, wizjonerki gietrzwałdzkiej, Jan, ożenił się z Brygidą Hermann. Z małżeństwa tego przyszło na świat czworo dzieci: Maria Stanisława urodzona 31 stycznia 1899 r.⁷⁶, Antoni urodzony 25 marca 1900 r.⁷⁷, Augusta urodzona 2 lutego 1901 r.⁷⁸ i Bronisława Brygida urodzona 3 lutego 1904 r.⁷⁹ Troje z nich zmarło wkrótce po urodzeniu: Maria Stanisława 13 lutego 1899 r.⁸⁰, Antoni 1 września 1900 r.⁸¹, Augusta 2 lutego 1901 r.⁸² Przy życiu pozostała tylko Bronisława Brygida.

19 listopada 1930 r. Bronisława Brygida poślubiła w kościele w Gietrzwałdzie starszego od siebie o trzy lata Józefa Hinzmana pochodzącego z parafii Gryźliny⁸³. Z małżeństwa tego przyszło na świat sześćoro dzieci: Józef Antoni urodzony 11 marca 1932 r.⁸⁴, Maria Agata urodzona 23 lutego 1933 r.⁸⁵, Alfons Jan urodzony 21 października 1934 r.⁸⁶, Jadwiga Bronisława urodzona 1 marca 1936 r.⁸⁷, Anna Cecylia urodzona 5 października 1938 r.⁸⁸ i Łucja Teresa urodzona 24 marca 1943 r.⁸⁹ W 1937 r. rodzina przeniósł się z Woryt do Gietrzwałdu. Mąż Bronisławy, Józef, został zabrany w 1945 r. przez Rosjan i wywieziony na Syberię, gdzie zmarł w 1948 r.⁹⁰ Bronisława wraz z córkami Marią Agatą, Anną Cecylią i Jadwigą Bronisławą wyemigrowała w 1977 r. na stałe do Niemiec, gdzie osiedliła się w Rettingen. Tam zmarła 20 lipca 1994 r.⁹¹

Z potomstwa Bronisławy Brygidy Samulowskiej i Jana Hinzmana w dzieciństwie zmarło dwoje: Alfons Jan w 1934 r.⁹² i Łucja Teresa 27 marca 1943 r.⁹³ Maria Agata i Anna Cecylia po-

72 APG, Księga chrztów 1959–1970, n. 15/1961.

73 Ibidem, n. 39/1966.

74 Wpis na marginesie aktu chrztu.

75 Wpis na marginesie aktu chrztu.

76 APG, Księga chrztów 1877–1905, ss. 364–365.

77 Ibidem, ss. 382–383.

78 Ibidem, ss. 396–397.

79 Ibidem, ss. 440–441.

80 APG, Księga zmarłych 1891–1947, ss. 88–89.

81 Ibidem, ss. 108–109.

82 Ibidem, ss. 110–111.

83 APG, Verlobnisregister für die Pfarrei Dittrichswalde, [rkps, b. sygn.], Józef Hinzmann, ur. 5 IV 1901 r. Protokół przedślubny spisywano w kancelarii parafialnej 23 X 1930 r.

84 APG, Księga chrztów 1906–1947, ss. 432–433.

85 Ibidem, ss. 448–449.

86 Ibidem, ss. 476–477.

87 Ibidem, ss. 504–505.

88 Ibidem, ss. 532–533.

89 Ibidem, ss. 622–623.

90 Informacja ustna uzyskana w sierpniu 2005 r. od syna Jana Augustyna Hinzmana zamieszkałego w Niemczech.

91 Informacja j.w.

92 APG, Księga zmarłych 1891–1947, ss. 456–457.

93 Ibidem, ss. 508–504.

zostały niezamężne. Jadwiga Bronisława poślubiła 23 października 1967 r. w Gietrzwałdzie Alojzego Urowskiego⁹⁴. W 1977 r. siostry wyjechały na stałe do Niemiec. Józef Antoni poślubił 18 listopada 1964 r. we Wrzesinie młodszą o dziewięć lat od siebie Irenę Steffen⁹⁵. Z małżeństwa tego przyszło na świat troje dzieci: Maria Brygida urodzona 19 lutego 1966 r.⁹⁶, Jan Paweł urodzony 25 stycznia 1969 r.⁹⁷ i Józef Rajmund urodzony 21 marca 1970 r.⁹⁸ W 1978 r. rodzina wyemigrowała na stałe do Niemiec, osiedlając się w Rettingen.

Podsumowanie

Z rodziny Barbary Samulowskiej, wizjonerki gietrzwałdzkiej, później siostry Stanisławy ze Zgromadzenia Zakonnego Sióstr Szarytek, obecnie kandydatki na ołtarze, we wsi Woryty, która była jej gniazdem rodzinnym, nie ma dzisiaj nikogo, kto byłby bliższym lub dalszym krewnym błogosławionej. Ostatnimi byli Alojzy Samulowski zmarły tu w 1984 r. oraz Maria Magdalena Wojciechowska zmarła w 1988 r.; oboje pochowani zostali na cmentarzu parafialnym w Gietrzwałdzie. Nie ma też nikogo z jej krewnych w Gietrzwałdzie, ani w obrębie dzisiejszej parafii Gietrzwałd. Wszyscy w latach siedemdziesiątych minionego stulecia emigrowali na stałe do Niemiec. Ostatnia bratanica wizjonerki, Bronisława Brygida Hinzmann z Samulowskich zmarła w Rettingen w Niemczech w 1994 r. w wieku dziewięćdziesięciu lat. Jej syn Józef Antoni i wnuki utrzymują z sanktuarium gietrzwałdzkim stały kontakt. Z jego woli niektóre listy wizjonerki pisane do brata Jana i jego córki Bronisławy Brygidy znalazły się w zbiorach archiwum sanktuarium, którego kustoszami są kanonicy regularni laterańscy. W tymże archiwum przechowywane są również zachowane listy pisane przez wizjonerkę do brata Józefa i bratanicy Barbary Wojciechowskiej. Do archiwum zostały przekazane w 1988 r. po śmierci Marii Magdaleny Wojciechowskiej, wnuczki Józefa i córki Barbary.

94 APG, Księga małżeństw 1959–1978, [b. sygn.], n. 7/1967, Alojzy Urowski ur. 5 V 1937 r. w Szczęsnem, parafia Kłebark Wielki.

95 APG, Księga chrztów 1948–1955, s. 433.

96 APG, Księga chrztów 1959–1970, [b. sygn.], n. 3/1966.

97 Ibidem, n. 2/1969.

98 Ibidem, n. 7/1970.